

Feiten en ervaringen

PLAGGEN VOOR HERSTEL NATTE SCHRAALLANDEN

In de Krimpenerwaard waren tot in de eerste helft van de vorige eeuw zeer soortenrijke vochtige hooilanden en natte schraallanden aanwezig. Dit is begin 20^e eeuw vastgelegd in het indrukwekkende standaardwerk "Plantendek van de Krimpenerwaard". Percelen vol leven dankzij de grote verscheidenheid aan planten (kruiden, zegges, russen, grassen) en vele mossen. Hier waren ook tal van insecten (spinnen, sprinkhanen, zweefvliegen, vlinders etc.) en weidevogels van afhankelijk. Om deze soortenrijkdom een kans te geven op korte termijn terug te keren, creëert de natuurontwikkeling in de Krimpenerwaard hiertoe optimale omstandigheden. Afplaggen (verwijderen voedselrijke veraarde top laag) in combinatie met verhoging van het polderpeil vormt daarbij dé sleutel tot herstel.

30 jaar ervaring

Het Zuid-Hollands Landschap beheert in de Krimperwaard diverse vochtige hooilanden en natte schraallanden. Dat zijn hooilanden die laat in de zomer worden gemaaid met licht materieel. In het voorjaar verschijnen (soms massaal) dotters, later in het seizoen kleuren de graslanden lokaal roze van orchideeën, echte koekoeksbloem en teer guichelheil, paars van Spaanse ruiters en blauw van klokjesgentiaan en blauwe zegge.

Spaanse ruiter

Teer guichelheil

Klokjesgentiaan

Orchideeënrijk grasland

Dotterbloemhooiland

Blauwe en geelgroene zegge

In verreweg de meeste gevallen gaat het om hooi- en schraallanden die weer zijn ontstaan na het afschrappen van de voedselrijke en veraarde bovengrond. Door dat afschrappen in combinatie met het verhogen van het waterpeil ontstaan omstandigheden waarin de (nog aanwezige) historische zaadbank in de veenbodem kan ontkiemen.

Feiten over afplaggen op tafel

1. Plagpercelen in de NNN ontwikkeling hebben de bestemming 'natuur' en zijn eigendom van Het Zuid-Hollands Landschap en Provincie Zuid-Holland. Er wordt geen 'landbouwgrond' afgeplagd, het betreft afgewaardeerde natuurgronden.

2. Afplaggen is het enige effectieve middel om natte schraallanden tijdig te herstellen in het laagveen-gebied. Vochtige hooilanden en heel incidenteel een nat schraalland (bijvoorbeeld een voormalig boezemland) kunnen op sommige plekken worden hersteld door verschralen. Dit weten we door vele tientallen jaren ervaring met verschralingsbeheer en omvangrijk bodemonderzoek door experts van B-WARE. In het veen draait het om drie factoren; 1) voedingsstoffen (zoals fosfaat) afvoeren, 2) het verarde veen wegnemen tot op het sponzige veen én 3) vochtige omstandigheden creëren.

3. Afplaggen en weidevogels gaan buitengewoon goed samen. Dat heeft de praktijk bewezen. Een mooi voorbeeld vormt Oudeland-Zuid in de Krimpenerwaard. Daar zijn diverse percelen afgeplagd (2017) en is het waterpeil verhoogd; dat zijn daardoor nu zeer soortenrijke en daarmee insectenrijke vochtige hooilanden. In Oudeland-Zuid is een 'mozaïek' ontstaan: vochtige hooiland, kruidenrijk grasland en weiland. Het is daar een drukte van belang; veel grutto's, héél veel tureluurs, kieviten, etc.

4. Afplaggen in combinatie met peilopzet leidt niet tot extra CO₂ uitstoot. Insteek van de natuurontwikkeling is om snel tot een gesloten graszode te komen, en vochtige tot natte omstandigheden te doen ontstaan voor natuur en tegen veenverbranding. Wat tot CO₂ uitstoot leidt, zijn de eisen aan peilscheidingen in de polder die tot diverse decimeters boven het hoogste waterpeil moeten reiken.

Terugkeer van (bedreigde) soorten

Afplaggen in combinatie met verhoging van waterpeil is een bewezen effectieve maatregel gebleken om soortenrijke natte schraallanden te herstellen, in de Krimpenerwaard maar ook elders in het laagveengebied. Onderstaande voorbeelden laten zien dat dit leidt tot herstel van een hoge biodiversiteit in een relatief kort tijdsbestek:

- Nooitgedacht (Berkenwoude) 30 jaar geleden uitgevoerd, met hoge dichtheden aan onder andere klokjesgentiaan en teer guichelheil
- Berkenwoudse driehoek waarbij er plagvlakken liggen met verschillende leeftijden van 15 tot 7 jaar oud. Het bijzondere hier is dat, naast bovengenoemde kenmerkende soorten, sprake is van verjonging van de bedreigde Spaanse ruiter. Een soort die de afgelopen decennia met meer dan 90% achteruit is gegaan. Ook zijn diverse plagvlakken rijk aan orchideeën (brede en rietorchis)
- Oudeland-Zuid, 7 jaar geleden ingericht: hier zijn plagvlakken aanwezig waar de bedreigde Spaanse ruiters met vele tientallen terugkeren.
- Paddenpad nabij Lekkerkerk, 19 jaar geleden ingericht, met zeer soortenrijke vochtige hooilanden en natte schraallanden, rijk aan orchideeën (brede en vleeskleurige orchis, rietorchis, moeraswespenorchis) en met een grote populatie aan moerasviooltjes en hondsviooltjes.
- Meer recent laat afplaggen in Polder Den Hoek (zomer 2023) zien dat driekwart jaar na uitvoering de percelen al zeer kruidenrijk zijn, met onder andere massale bloei van echte koekoeksbloem (foto links kort na afplaggen, foto rechts driekwart jaar later).

